Arvio: Pohjantähti on kesän löytö

Tekijä **Harri Kuusisaari** - 2017-07-24

Kaikkea ei urhea Katariinakaan jaksa – Pietarin uskottomuus tekee hänet hulluksi. Anu Komsi ja Michael Leibundgut Kokkolan oopperan esityksessä.

Miten on mahdollista, että tällainen aarre on saanut virua puoliksi unohdettuna? Tätä sopi ihmetellä West Coast Kokkola Operan tuotua Suomen ensi-iltaan **Giacomo Meyerbeerin** *Pohjantähden*. Musiikin ja tilanteiden rikkaus hurmasi, ja esitys karussa urheiluhallissa ansaitsisi urheusmitalin.

Riemuun ei olisi edes tarvittu tarinan Suomi-yhteyttä – suomalaisesta kanttiininpitäjästä Katarinasta tulee **Pietari Suuren** rakas. Mutta oma mielenkiintonsa silläkin on: miten Pariisin oopperan valtias Meyerbeer keksikään eksoottisen tapahtumapaikan?

Toisaalta musiikissa Suomi ei kuulu millään tavalla, ja tekstissäkin se näkyy vain pinnallisesti (suomalaiset ovat ”verrattomia tanssijoita”, jotka skoolaavat tarvittaessa Ruotsin kuninkaalle tai Venäjän tsaarille). Oopperan Wienin-versiossa Katarinakin oli ukrainalainen. Ei siis syytä kansalliseen pörhistelyyn.

Pohjantähti on pesunkestävä lajityyppinsä eli ranskalaisen *opéra comiquen* edustaja. Säveltäjä hallitsi kuitenkin yhtä suvereenisti italialaisen bel canton, ja teoksen alkuversio oli saksalainen Singspiel. Tämä aineksien moninaisuus kuuluu ja tekee kokonaisuudesta kiinnostavan.

Yleisilme on kepeästi pulppuava, mutta tanssilliset melodiat muuttavat ilmettään ironisesta henkeväksi ja tunteelliseksi. Sotilaselämää ylistävät marssit ja rummunpäristykset voisivat toisessa yhteydessä kuulostaa banaaleilta, mutta tässä ne ovat luonteva osa komediavirtaa ja paikallisväriä. Mieleen tulee mm. **Donizettin** *Rykmentin tytär*.

Vokaalitaituruus huipentuu Katarinan koloratuureihin ja hulluuskohtaukseen, mutta myös sivurooleilla ja kuorolla on haastavaa, korkeaa laulettavaa. Ensemblet ovat mozartmaisen taidokkaita kiteytyksiä, ja niissä säveltäjä pysäyttelee toimintaa pelkistyneisiin hetkiin.

Aariat kuvaavat muhevasti roolihenkilöitä. Pietari itse mörisee bassollaan kaikkea muuta kuin ylvään tsaarillisesti, mikä kuvastaa hahmon epävakautta ja viinaan menevyyttä. Kuoro osallistuu aktiivisesti toimintaan ja ailahtelee kapinahengestä uskollisuuteen. Juonittelevan sotilasosaston vastakohtana ovat valoisat suomalaiset kyläläiset hääriehoineen.

Pohjantähteä ei kannatta esittää, ellei käytössä ole taiturillista koloratuurisopraanoa.

Katarina on Donizettin ja Bellinin mieleltään järkkyvien neitojen kollega vain etäisesti. Hän ei ole romanttinen haaveilija vaan ponteva tahtonainen, joka kulkee äitinsä vision johdattamana, toruu juopottelevia miehiä ja ajaa kylää uhkaavat tataarit pois maagikon kyvyillään, pukeutuu mieheksi veljensä tilalle armeijaan ja antaa korpraalille korvapuustin.

Ei kai Pietarin uskottomuus tällaiselle mimmille niin suuri yllätys voinut olla? No, onneksi hulluuskohtaus on mukana, sillä kaksine huiluineen (joita soittavat Pietari ja Katarinan veli) huipentaa oopperan. Lapsuuden sävelmä tuo voimat takaisin, ja loppu on onnellinen.

Kokkolan oopperan esitys oli energisoiva. Se oli pystytetty Kokkolan kampusalueen urheiluhalliin, mutta ympäristö unohtui hetkessä, ja akustisesti tila toimi yllättävän hyvin. Yhteishenki sitoi koko porukkaa: osiinsa sopivia solisteja, musiikin opiskelijoista koostuvaa kuoroa (mukanaan laulukilpailujen menestyneitä kykyjä) ja avustajilla ja Siba Brass -yhtyeellä laajennettua Keski-Pohjanmaan kamariorkesteria.

Oopperaseurueen johtaja ja projektin primus motor **Anu Komsi** täytti kaikki Katarinan roolin vaatimukset. Rooli sopi hänelle erinomaisesti, ja hän sai tilaisuuden väläytellä sekä veitsenterän lailla välkkyviä koloratuurejaan että temperamenttiaan. Ylä-ääniin kipuaminen ohenteiden kautta on muodostunut Komsin bravuuriksi, mutta kyllä se yhä tehoaa.

Toinen koloratuuri, moldovialainen **Anna Palimina** on samanveroinen kyky mutta ääneltään lyyrisempi ja tyttömäisempi, mikä sopi morsiameksi kruunattavan Prascovian rooliin. Ja mitä kokettia säihkyä **Annastiina Tahkola** ja **Johanna Lehesvuori** saivatkaan kasarmin kanttiinin tyttöihinsä!

Sveitsiläinen basso **Michael Libundgut** valotti hyvin Pietarin hämäriä mielentiloja, vaikka ääni olisi voinut soida ytimekkäämminkin. **Heikki Kilpeläinen** teki kunnianhimoisen korpraalinsa sitäkin muhevammin.

Amerikkalaissyntyisen **Peter Tantsitsin** leipuri ja virolaisen **Oliver Kuusikin** sulhanen edustivat tenorifakkia ilmeikkäästi. Tenorina debytoi myös baritoni **Herman Wallén** ja onnistui.

Illan sankareihin kuulu kapellimestari **Sakari Oramo**, joka piti suuren ja laajelle leviävän koneiston jämäkästi kasassa ja löysi Meyerbeerin musiikkiin juuri oikealla tavalla kuplivan, rytmisesti vetävän ilmeen. Soitossa oli paikoin jopa pelimannimaista menoa – niin kliseeltä kuin se Keski-Pohjanmaan kamariorkesterin kohdalla voi tuntuakin. Marssit kulkivat juohevasti, ensemblet olivat tasapainoisia, ja kuoroissa oli pontta.

Ohjaaja **Maria Sid** oli tehnyt halliolosuhteissa voitavansa ja löysikin oopperasta paljon teatterillisesti idearikkaita kohtauksia ilman rekvisiittaa. Häissä oli juhannustunnelmaa koivukulkueineen, ja pikkurumpuja päristämään oli saatu kunnon legioona. Yksi kohtaus tehtiin onnistuneesti varjoteatterina.

Ainut suurempi kritiikin aihe oli vajavainen ja myöhässä kulkeva tekstitys. Miksi ihmeessä repliikeistä oli tekstitetty vain alkuosa, joskus ei sitäkään? Jokunen kohtaus meni täysin harakoille. Täysin tuntemattoman ranskankielisen teoksen kohdalla tämä on moka, joka toivottavasti korjataan tuotannon esitykseen Helsingin Musiikkitalossa 11. marraskuutta.

Harri Kuusisaari